

'We zijn in Nederland armer dan nodig is'

Nederland investeert te veel in het buitenland. Zo doen we onszelf te kort en zijn we onnodig afhankelijk van anderen, stelt Martin ten Cate

Marcel de Boer
Amsterdam

Weinig Nederlanders liggen wakker van de Duitse overheidsfinanciën over zo'n twintig, dertig jaar. Misschien dat sommigen wel voor ogen hebben dat de Duitse bevolking door de vergrijzing met een kwart krimpt en dat de kosten voor de oudedagsvoorziening door het dak gaan. Maar niemand staat erbij stil of dat Nederland hard zal raken. En dat is niet zo verstandig, want de werkende Duitser moet tegen die tijd niet alleen de Duitse bejaarden financieel verzorgen, maar ook een flink deel van de Nederlandse pensioenen opbrengen.

In zijn eerder dit jaar verschenen boek *Een rijk land moet rijk leven* legt Martin ten Cate uit waar het gaat knellen. Via onze pensioenfondsen hebben wij miljarden in Duitse leningen gestoken. Wanneer wij zelf van onze oude dag willen genieten, halen we het terug, zo is de gedachte. We verkopen dan de leningen. Maar, zo benadrukt Ten Cate in een gesprek met het FD, dan zal een koper wel het aankoopbedrag moeten zien op te brengen.

Onze pensioenpotten stromen over, maar niet met geld. Ze zitten vol met claims op de toekomstige Duitse productie — en niet te vergeten ook op die van andere landen. 'In die zin is ons veel-

geroemde kapitaaldekkingstelsel toch niets anders dan een verkapt omslagstelsel', aldus Ten Cate.

In zijn boek valt Ten Cate, bankier bij ABN Amro, het vastgeroeste denken in de polder aan. We hebben onszelf wijs-gemaakt dat we het beste pensioensysteem hebben, maar daar valt wel wat tegen in te brengen. 'Wat zich wreekt, is dat we wel degelijk nadenken over de huizenmarkt, de gezondheidszorg of het onderwijs, maar altijd afzonderlijk, nooit in samenhang tot elkaar.' Hierdoor blijven we armer dan nodig is.

Hét probleem waar Nederland al decennia aan lijdt, is de onderbesteding, benadrukt Ten Cate. We geven continu minder uit dan we met zijn allen verdienen. Een klein deel van de besparingen

Martin ten Cate:
'We zijn een angstige en risicomijdende samenleving geworden en daarom sparen we ons arm.'

FOTO: PETER BOER
VOOR HET FD

wordt geïnvesteerd in Nederland, de bulk verdwijnt naar het buitenland. Alleen al onze pensioenpot van inmiddels € 1100 mrd (bijna twee keer het bruto binnenlands product) is voor 86% in het buitenland belegd.

Als het geld in Nederland was besteed, had het niet alleen rendement voor de investeerder zelf opgeleverd, maar had ook de economie er enorm van geprofiteerd. Er zou werkgelegenheid zijn gecreëerd, meer koopkracht, meer bedrijvigheid én hogere belastinginkomsten.

Door zo veel vermogenstitels in het buitenland te kopen, is de economie erg afhankelijk geworden van de export en op termijn van de terugbetaling van die pensioenmiljarden. Zolang de wereld-economie groeit, neemt onze welvaart

toe. Niet zo veel als mogelijk is, maar voldoende om iedereen tevreden te houden. Valt ze stil, zoals tijdens de kredietcrisis, dan zakt de boel onmiddellijk in.

In een reflex kiest Nederland er dan voor te bezuinigen, de verplichte besparingen op te voeren en de lonen te matigen. Dit trekt dan een wissel op de binnenlandse bestedingen en aangezien die nog altijd goed zijn voor twee derde van het nationale inkomen krijgt de economie hier een extra dreun van.

In die reflex vergeten beleidsmakers naar de markten te kijken, zegt de bankier. De daling van de rente richting nul is vertaald in zorgen over de dekingsgraad. Er is onvoldoende in kas om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen en dus moeten de premies omhoog, klinkt het. 'We gaan daarmee in tegen wat prijsvorming normaal doet, namelijk het in evenwicht brengen van vraag en aanbod', stelt de econoom. 'Terwijl de prijs van geld (de rente) is gedaald, is niettemin het aanbod van ons spaargeld gestegen.'

Je zou zo veel moeten sparen als nodig is voor investeringen, maar dat doen we niet. We sparen zo veel als we denken nodig te hebben voor onze toekomstige consumptie. 'Dat matcht niet, zegt Ten Cate. 'Dit brengt economisch irrationele beslissingen met zich mee. We doen iets wat conceptueel niet kan. Stel dat de hele wereld dit zou doen, dan zouden we verdrinken in het spaargeld.'

Minder sparen is het devies; Nederland zou de aftrekbaarheid van de premiebetalingen kunnen afschaffen. Dat scheelt miljarden per jaar. Op deze manier pompen we minder geld rond en reduceren we de beleggingsrisico's. Als we vervolgens willen doorpakken, kan ook de hele latente belastingclaim op het pensioenvermogen naar voren worden gehaald. Ten Cate becijfert die op 40% à 45% van € 1100 mrd, oftewel € 460 mrd, precies genoeg om de hele staatsschuld af te lossen. Voor de toekomstige netto pensioenuitkeringen verandert er niets. Wel verlagen we er onze afhankelijkheid van toekomstige Duitse, Franse en Italiaanse generaties mee.

Minder overheidsschuld betekent lagere belastingen. De koopkracht zal toenemen en daarmee wordt het voor bedrijven weer interessanter in Nederland te investeren in plaats van in het buitenland. Onvermijdelijk neemt dan de import toe, waardoor het surplus op de lopende rekening afneemt. Aangezien dat al jaren in de buurt van de 10% verkeert en Brussel een maximum van 6% hanteert, ontkomt Nederland hiermee aan mogelijke strafmaatregelen. Sterker, Nederland helpt de zwakkere eurolanden aan afzetmogelijkheden en daarmee aan middelen om hun schuldenlast te beperken.

Een gewone verlaging van de verplichte besparingen is ook een mogelijkheid. Maar dat vereist dan wel dat mensen vertrouwen hebben in de economie en de onderlinge solidariteit. Ten Cate: 'Dit lijkt heel moeilijk, want we zijn een angstige en risicomijdende samenleving geworden en daarom sparen we ons arm.'

Martin ten Cate, *Een rijk land moet rijk leven* (2015), Boom, Amsterdam. ISBN: 9789089534774

We hebben onszelf wijsgemaakt dat we het beste pensioensysteem hebben

